

Marijan F. Kranjc, generalmajor v pokoju

SOVJETSKI, NEMŠKI IN DRUGI OBVEŠČEVALNI VDORI MED PRIMORSKE PARTIZANE 1941–1945

Poizkus protiobveščevalne rekonstrukcije obveščevalnih vdorov na izbranih primerih.

Številni so primeri obveščevalnih vdorov različni obveščevalnih služb v NOV Jugoslavije, pa tako tudi Slovenije. Pri teh obveščevalnih vdorih oz. vrinjanju posameznega agenta je bistveno, da se je to vedno dogajalo na izbranem težišču oz. objektu. Primorska, pa tako tudi primorski partizani, so se nahajali na strateško pomembnem križišču, kjer so obveščevalni strategji morali biti vedno prisotni s kvalitetno agenturo.

Nekaj sem o tem že pisal o načrtih Kominterne davnega leta 1919, ko je njen prvi šef Djeržinski trasiral obveščevalno prisotnost na osi: Trst – Ljubljana – Dunaj za potrebe Moskve! Njegovi nasledniki pa tudi šefi sorodnih služb, zlasti še vojaške, so dobro vedeli za vlogo »Postojnskih vrat« v primeru bojnega delovanja. Predhodno so tako ravnali tudi Francozi za časa Napoleona, pa kasneje tudi drugi. Nazadnje so to 1943 uvideli tudi Američani ...

Že dolgo nazaj sem prebiral članke o številnih zgodbah sovjetskih vojakih in častnikov, ki so zbežali iz nemškega ali italijanskega vojaškega ujetništva in se priključili predvsem primorskim partizanom. Šlo je predvsem za pripadnike nemških kvislinških enot, Vlasovce in Turkestance, katere so Primorci navadno imenovali Mongole! Torej, moj cilj je, da poizkušam narediti protiobveščevalno rekonstrukcija na izbranih (dostopnih) primerih obveščevalnega vrinjanja iz ujetništva. Ali je pri tem šlo za sovjetsko, nemško ali pa katerokoli drugo obveščevalno službo, ni niti tako važno.

Mehdi Husejnzade - Mihajlo,

poročnik Rdeče armade, nemški vojni ujetnik, slovenski partizan-diverzant – heroj Sovjetske zveze, azerbajdžanski narodni junak.

Mehdi Husejnzade (1919–1944) (Vir: slike Google)

Po mnenju vojaških strokovnjakov in primorskih partizanov, je poročnik Mihajlo eden od najbolj znanih diverzantov II. svetovne vojne. Padel je v Vitovljah, pokopan pa je v Čepovanu. Prek njega sta se prijateljsko povezali Azerbajdžani in Slovenija.

Zato se mi je zdelo, da si zasluži tudi častno mesto v tem članku. Podatke sem povzel po originalnem članku v ruščini, v katerem so zelo verjetno tudi najbolj točni podatki. Namreč, v Wikipediji in drugih virih je navedeno veliko netočnih in tudi smešnih podatkov (po ujetništvu s strani Stalina proglašen za izdajalca, pristopil k italijansko-jugoslovanskim partizanom, diverzant in obveščevalec 11. korpusa NOV Jugoslavije, ženskar, največji terorist na svetu in podobno).

Rojen je bil 1919 v Novksanu pri Bakuja, Azerbajdžan. 1936 končal v Bakuju srednjo (umetniško) šolo, zatem pa je v Leningradu študiral francoščino. Aprila 1941 je bil vpoklican v Rdečo armado, v Tbilisiju končal vojaško učilišče in s činom poročnika septembra 1942 dodeljen 223. azerbajdžanski strelski diviziji, pa je oktobra tega leta poslan na stalingrajsko fronto kot poveljnik voda v 1040. polku navedene divizije.

Po poročilu GŠ – Sanitetne uprave RA št. 0288 z dne 26. 3. 1943 je bil izbrisan s seznama pripadnikov RA, ker je padel 29. oktobra 1942 (Bitka za Stalingrad: od 21. 8. 1942 do 2. 2. 1943).

Dejansko je bil samo težko ranjen v Kalaču na Donu, sedaj Volgorodska oblast in zajet s strani nemškega Wehrmachta. Zdravil se je v bolnici v Mirgorod, Poltavaska oblast, Ukrajina. Po okrevanju je bil sprejet v Azerbajdžansko legijo v okviru Wehrmachta in poslan na 3 mesečni tečaj nemščine v Berlin. Aprila 1943 je bil kot pripadnik 1. C odseka (propaganda in obveščevalno delovanje) sprejet v 314 polk 162. Turkestanske divizije Wehrmachta. Septembra 1943, po kapitulaciji Italije, je bila divizija poslana v Istro in na Primorsko v boj proti partizanom. V Trstu je vzpostavil zvezo s slovenskim partizani, pa je kmalu zatem z dvema soborcema (Džavad Hakimli in Asad Kurbanov) prestopil k slovenskim partizanom (Ruska čete v Gradnikovi brigadi, formirana januarja 1944, 30 rdečearmejcev, avgusta 1944 vključena v 3. ruski bataljon Bazoviške brigade, poveljnik Evgen Ravbar).

Kot »Mihajlo« je postal vodja 4-članske diverzantske skupine, pa je zatem opravil naslednje akcije:

- Dne 2. 4. 1944 je v kinodvorani v Opčinah postavil mino (ubitih 80, ranjeno 260 nemških vojakov, od teh 40 kasneje umrl), razpisana nagrada 100.000 nemških mark,
- Konec aprila 1944 porušil most v bližini Postojne (uničeno 24 vagonov), pomaga Hans Fric in Ali Tagijev,
- Junija 1944 postavil mino v oficirski menzi v Trstu (ubitih 150, ranjeno 350 častnikov), pomagal Sejedob, Nemci povišali nagrado na 300.000 nemških mark,
- Na letališču blizu Gorice uničil 2 letali in 23 objektov,
- Skupaj naj bi ubil okrog 1.000 nemških vojakov in častnikov!

Tej »uspešni« diverzantski bilanci pa je potrebno dodati tudi žalostno dejstvo, da je bila zaradi njegovih akcij ustreljenih 92 talcev v Rižarni, internirano 1.100 Primorcev in požgano 200 vasi na Primorskem. Vsekakor je bil odnos nesorazmeren, da ne računamo trpljenje primorskih ljudi!

Dne 2. novembra 1944 je bil po izdaji obkoljen v vasi Vitovlje in po odločne odporu (ubil 25 nemških vojakov), naredil častni samomor. Pokopan je v Čepovanu z vojaškimi častmi in po muslimanskem običaju.

Dne 11. aprila 1957 je bil posmrtno proglašen za heroja Sovjetske zveze. Slavi se kot junak Azerbajdžana. V njegovo čast so mu postavili velik spomenik v Bakuju, v Čepovanu pa doprnsni kip. O njem so pisane knjige in posnet film

Po partizanskih virih je bil Mihajlo najprej pripadnik 1. ruske čete 1. bataljona Gradnikove brigade, nato pa vodja samostojne diverzantske skupine IX. korpusa. V IX. korpusu je bila formacijski tudi diverzantska skupina (odred), ki je štela 40 diverzantov, njihov poveljnik pa je bil Ivan Sulič - Car.

Ker v vojni štejejo samo dejanja, poročniku Mihajlu ne moremo oporekati, da je bil zares drzen, odločen in nadvse uspešen diverzant! No, njegovi »uspehi« so imeli za posledico tudi hude nemške represalije. Podatki o tem so zelo skopi. Nemci so samo v Trstu, Rižarni ustrelili 92 talcev, na Krasu pa so menda požgali 200 vasi in v internacijo odpeljali 1.100 Primorcev. Tudi Vitovlje so Nemci začeli požigati dokler se je poročnik Mihajlo boril za svoje življenje.

Nikjer nisem našel podatke po kakšni osnovi je poročniku Mihajlu dovoljeno, da je deloval povsem samostojno. Ali se je to zgodilo tudi z blagoslovom sovjetske vojaške misije

pri štabu IX. korpusa, pa tudi kakšen odnos so imeli sovjetski obveščevalci proti nemškim ujetnikom – pripadnikom Rdeče armade, ki so iz ujetništva prestopali k partizanom?

Veljalo bi poiskati še kakšne uradne dokumente, pa potem soditi!

Več ali manj pa je znano, da so ujeti sovjetski vojaki in častniki šli skozi zelo rigorozno obdelavo po organih Abwehra. Imeli so samo dva izhoda: postopna ali hitra smrt v kakšnem delovnem taborišču ali pa se pridružiti kvislinškim enotam, predvsem iz tistih regij, kjer so bili deležni Stalinovih represalij kot »notranji« ali celo državni sovražniki (kozaki, razne narodnostne skupine, tudi pripadniki muslimanske vere in podobni). Konkretno bi bilo zanimivo zvedeti, po kakšni (ideološki) osnovi je nek poročnik Rdeče armade prostovoljno pristopil na stran Wehrmachu? Če je to storil na osnovi nekakšne tajne protiobveščevalne pobude (navadno so to počeli šolani obveščevalci), da se je potrebno tudi na ta način infiltrirati v nemški Wehrmach, potem je mogoče razumeti, da je poročnik Mihajlo deloval s teh pozicij, vedoč, da mu bo Sovjetska zveza odpustila, ker se je dal zajeti, ne pa se boriti do zadnjega naboja!

Moram pa spomniti na dejstvo, da so uradni organi Sovjetske zveze že med vojno proglasili za narodne izdajalce vse pripadnike Vlasove armade in druge (kozake). V enem od svojih zapisov sem tudi navedel, da so maja in junija 1945 v tezenskem tankovskem jarku bolgarski vojaki po nalogu sovjetske misije (organov Nkvd) postrelili 15.000 kozakov, ki so jih zajeli okrog Dunaja (mnogi pravijo, da so tam pobiti hrvaški domobranci in ustaše).

Bilo bi zanimivo zvedeti kakšen odnos je imela sovjetska vojaška misija pri IX. korpusu glede na prebege bivših sovjetskih vojakov (mnogim so na Primorskem rekli kar »Mongoli«) in kaj so svetovali partizanskim poveljnikom. Namreč, na enem mestu sem zasledil, da so partizanski poveljniki prav »Mongole« pošiljali v prednje vrste, leti pa so vedno delovali skupinsko in odločno.

Če je poročnik Mihajlo deloval kot diverzant samostojno, je zelo verjetno, da je to lahko počel tudi po priporočilu sovjetski vojaške misije. Ali je izvrševal tudi kakšne obveščevalne naloge sicer ne vemo, gotovo pa ne bomo zvedeli še kakšne postranske naloge. Če bi njegove mlade kurirke vedele komu in kakšna poročila je pošiljal, bi lažje sodili.

Vse se mi zdi, da je poročnika Mihajlov prvenstveno deloval po navodilih sovjetske vojaške misije pri IX. korpusu NOV Slovenije, saj je dobro vedel, da se bo le tako rehabilitiral po koncu vojne. Zaradi zasluga pa si je tudi upravičeno zaslužil naziv heroja Sovjetske zveze, pa čeprav bi bilo bolj logično, da ga je štab IX. korpusa predlagal za narodnega heroja Jugoslavije.

Bil je vendar najuspešnejši diverzant II. svetovne vojne na Primorskem, pravijo nekateri viri.

Dr. Magomed Gadžijev – doktor Mišo, sovjetski vojaški zdravnik ali tudi obveščevalec med istrskimi partizani?

Dr. Magomed Gadžijev – doktor Mišo (Vir. Google, slike)

V Istri oz. v Brkinih so že sredi 1941 delovali prvi partizani, junija 1942 pa je ustanovljena Brkinska četa, kateri je poveljeval Karlo Maslo, narodni heroj. Po italijanski kapitulaciji jeseni 1943, se je tudi v slovenski Istri močno razmahnilo narodnoosvobodilno gibanje. Tako je že 5. oktobra 1943 ustanovljen Istrski partizanski odred, katerega zgodovino je opisal tudi moj znanec podpolkovnik Maks Zadnik v knjigi *Istrski odred* (Ljubljana, 1975). Odred je bil najprej podrejen poveljstvu 14. partizanske divizije NOV, pa čeprav operativno ni delovala v slovenski Istri. Odred je dobil nalogo novačenja, zbiranja orožja in druge opreme razpadle italijanske vojske, pa tudi diverzije na komunikacije v zahodnem delu Istre ter spopade z manjšimi enotami nemške vojske v zaledju Trsta.

Ta kratek uvod je potreben, ker bom v nadaljevanju navedel dva primera prebegov sovjetskih ujetnikov med primorske oz. istrske

partizane. Vojaško ne dovolj izurjeni istrski partizani so imeli v spopadih z nemškimi enotami dokaj velike izgube. Zato so kaj kmalu morali ustanoviti svojo bolnico. Partizanska bolnica Zalesje je v Brkinih nepretrgoma delovala od 15. 11. 1943 do 17. 1. 1945. Bolnica je bila najprej postavljena v Padežu, marca 1944 pa so jo prestavili v Boršt, severovzhodno od Šmagurjeve kmetije pod Ostrožnim Brdom. V njej se je zdravilo okoli 220 ranjencev in bolnikov.

Po spominskih zapisih je imel pomembno vlogo pri razvoju bolnice **dr. Magomed Gadžijev, zvani »Mišo«**, ki je v bolnico prišel januarja 1944. Po teh zapisih je znano, da je bil rojen 1924 v Dagestanu, ranjenega kot vojaškega zdravnika Rdeče armade so Nemci zajeli na vzhodni sovjetsko-nemški fronti in ga poslali v Italijo, pa je zatem v začetku 1944 prebežal k partizanom v Istro. Zaradi pomanjkanja domačih zdravnikov ga je štab Istrskega odreda imenoval za prvega upravnika oz. komandanta bolnice, ki se je takrat formirala. Novi bolnici je njen upravnik dal tudi rusko ime Zalesje, kar po našem pomeni Za gozdom. Konec leta 1944 se je povečala nevarnost, da bi Nemci bolnico odkrili, zato je bila bolnica ukinjena, njeno osebje in ranjenci pa so bili priključeni bolnici pod Snežnikom.

O nadaljnji usodi dr. Mišota nisem našel podatkov, verjamem pa, da je kot zdravnik postopal v skladu s Hipokratovo zavezo in da ni deloval po nalogu sovjetske ali nemške vojaške obveščevalne službe.

Njegov primer navajam kot antipod naslednjemu primeru, ki je bolj skrivnosten in je več ali naj znan tudi lokalni javnosti kot primer sovražnega delovanja »sovjetskega majorja na belem konju«.

»Ruski major na belem konju« - ni bil nemški, temveč sovjetski vohun

V *Primorskih novicah* je bil 13. oktobra 2013 objavljen članek z naslovom **Kdo je bil izdajalski »ruski major na belem konju«** avtorja Toma Šajna, raziskovalca iz Ilirske Bistrice. Navajam kratek povzetek:

Brkinska partizanska brigada je bila ustanovljena 17. septembra 1943 na Mašunu. Tako je zapisano v knjigi *Istrski odred* Maksa Zadnika. Brigada je štela okrog 200 borcev, pa je čez dva krenila v Brkine. V tem času so tudi Nemci izvajali širšo ofenzivo na Primorskem, pa so seveda hitro odkrili brigado in jo napadli z dvema tankoma. Ker v brigadi niso imeli protitankovskega orožja, pa tudi sicer so bili mladi brkinski partizani še neizurjeni, se je brigada umaknila v osrčje Brkinov. Koncem septembra 1943 se je številčno stanje brigade povečalo na 1.200 borcev iz Brkinov, mnogi med njimi so se ravno vračali domov iz italijanskih vojašnic. Brigada je bila razdeljena na štiri partizanske bataljona in ostale prištabne enote.

Vodstvo brigade je bilo sicer zadovoljno z mobilizacijskim uspehom, zato so posebno skrb namenili urjenju novincev. Ker pa so prav novinci uhajali domov in slabili disciplino, se je vodstvo brigade odločilo, da se bo brigada vrnila na Mašun in v snežniške gozdove in bliže ostalim enotam 14. divizije. Seveda so Nemci zvedeli za namere in premike, pa so zasedli vse prehode čez Reko. Zato se je brigadno vodstvo odločilo za daljši obhod in sta 1. in 4. bataljona prečkala cesto Ilirska Bistrica – Podgrad in ob potoku Klivnik dne 2. oktobra 1943 prispela do mlina Klivničarjev oz. družine Možina. Padla sta v nemško zasedo in na odprtem prostoru je v pravem masakru padlo 62 borcev Brkinske brigade.

Maks Zadnik, avtor knjige *Istrski odred* celo navaja, da je brigada »očitno padla v nastavljeno zasedo« in da je vodstvo pohoda prevzel »ruski major na belem konju« in povedel borce obeh bataljonov na čistino pred Klivničarjevo domačijo, kjer so doživeli pravi masakr. Ruski major je namreč ukazal, naj se borci ustavijo in ne premikajo, ker so po bližnji cesti peljali tanki, dejansko pa so jih Nemci že obkolili. Na koncu so zažgali tudi Klivničarjev mlin.

Udeleženec pohoda, brigadni zdravnik dr. Bogomir Magajna, doma v Gornjih Vremah, je v knjigi z naslovom *Odmevi korakov* (Koper, 1953) zapisal, da se mu je že tedaj vzbudil sum, da je ruski oficir dejansko nemški vohun, saj borce ni vodil v hribovje kot mu je bilo ukazano, temveč blizu ceste in v nemško zasedo.

Poveljstvo Istrskega odreda je 8. oktobra 1943 poročalo 14. diviziji, da je v tem spopadu padlo 30 borcev Brkinske brigade, pa tudi, da so Nemci imeli 20-30 mrtvih in več ranjenih, torej, da je šlo za ogorčen boj. Črtomir Šinkovec v knjigi *Uporni svet pod Snežnikom* (Nova Gorica/Ilirska Bistrica, 1966) navaja, da je dejansko padlo 62 borcev, katerim so kasneje v vasi Soze postavili lep spomenik.

Brkinska brigada se je po tej tragediji prebila na Mašun in je bila 17. oktobra 1943 tudi razformirana. Večino borcev so razporedili v Tomšičevo, Šercerjevo in Loško brigado, le nekaj se jih je vrnilo v Brkine. Torej, tista večina je sodelovala v znanem pohodu 14. Divizije na Štajersko januarja in februarja 1944, kjer so ponovno doživeli tragedijo, saj je 14. divizija na Štajerskem izgubila čez 50 odstotkov svoje sestave (glej: *Obveščevalno-varnostna zaščita pohoda 14. divizije NOV in PO Slovenije na Štajersko* (Skica za varnostno študijo) (Borec Ljubljana, 1998).

Osrednje vprašanje je vsekakor: kdo je bil sovjetski oz. »ruski major na belem konju«? Šlo naj bi za namestnika političnega komisarja brigade Antona Hvaliča – Bolteja, pa drugem viru pa celo operativni oficir, vendar neznanega imena. Tudi njegova nadaljnja usoda ni znana. Podpolkovnik Maks Zadnik, ki je bil v Istrskem odredu obveščevalni oficir, navaja

naslednje: »Piscu kljub prizadevanju ni uspelo pridobiti imena 'majorja Rdeče armade' in tedanjega operativnega oficirja ne iz dokumentov in tudi ne iz pričevanja živih prič. Nihče izmed mnogih tedanjih udeležencev, ki jih je pisec vprašal, mu ni mogel odgovoriti, od kod je 'major' prišel in kakšno je bilo njegovo pravo ime. Le tedanji komandant 4. bataljona Stanko Truden je domneval, da se je brigadi priključil na Mašunu in da je menda prišel iz Ilirske Bistrice. Pozneje so borci in prebivalci domnevali, da je bil sovražnikov vrinjenec, ki je zapeljal 2. oktobra oba bataljona v nemško zasedo.«

Če moj starejši in pokojni kolega Maks Zadnik ni mogel ugotoviti kdo je bil dejansko major Rdeče armade na belem konju, gotovo tudi danes ne bo mogel ugotoviti resnice. Seveda pa lahko dodam samo domnevo, da **verjetno ni šlo za nemškega vohuna, temveč sovjetskega!**

Če drži navedba, da je bil sovjetski major namestnik politkomisarja brigade **Antona Hvaliča - Bolteja**, lahko odgovor poiščemo pri slednjem!

Na svojem spletišču **VOJAŠTVO – MILITARY** sem v seznamu pripadnikov Španske republikanske vojske, pa zatem v članki **Lovro Kuhar – Prežihov Voranc, agent Kominterne – veze in delovanje na Primorskem**, zapisal tudi možne zveze, konkretno tudi naslednje: **HVALIČ Franc - Bolte**, iz Lokev pri Novi Gorici, politični komisar čete in poročnik španske republikanske armade, sekretar KP v Trstu, prvoborec NOV, kot major JA padel 1945 v Istri.

Odgovor je preprost: politkomisar brigade **Hvalič je prav gotovo vedel** kdo je dejansko bil »major Rdeče armade na belem konju«.

Tadeusz Szadewski - Tomo, poljski begunec – obveščevalec in diverzant 31. divizije in IX. korpusa na Primorskem, poljski narodni heroj(?)

Pavel Kos, Močilnikarjev iz Podobena v Poljanski dolini, partizan, je povedal zgodbo, kako je aprila 1943 Tadeusza Szadewskega, poljskega begunca in antifašista, pripeljal v partizane.

Kot progovni delavec je delal na železnici v Beljaku na Koroškem. Februarja 1943 je delo dobil tudi Poljak **Tadeusz Szadewski**, ki je dobro govoril nemški. Kmalu sta se prijateljsko zblížala, pa mu je Poljak povedal, da je zbežal iz dveh nemških taborišč in da je tako s ponarejenimi dokumenti uspel priti v Beljak. Kos mu je pripovedoval o slovenskih partizanih, pa je Poljak izrazil željo, da bi se jim pridružil. Kos mu je zatem obljubil, da ga bo po zvezi, ki jo ima doma, povezal z njimi. Rečeno – strojeno!

Aprila 1943 sta se odpeljala z vlakom iz Koroške na Gorenjsko, Srečno sta prešla nemško kontrolo ob predoru Podrošče in se napotila proti Kosovemu domu in kasneje v Delnice. Od tam sta v Poljansko četo odpeljala rajonski aktivist Anton Peternel - Igor in Anton Demšar - Kolumbo, borec te čete. Partizani so ga lepo sprejeli. Poljak si je izbral partizansko ime Tomo. V četi je takoj prevzel mitraljez, rekoč, da se bo z njim boril proti Nemcem in se maščeval za vse gorje in zločine, ki so jih zagrešili nad poljskim narodom. Partizan »Tomo« se je kmalu odlikoval z iznajdljivostjo, tovarištvom in drznostjo.

Kos je imel stike z njim še pozneje. Tako mu je znano, da je julija 1943 z nekaj borci prišel na Koroško, da bi vdrli v taborišče Poljakov in jih odpeljali v partizane, vendar akcija ni uspela.

Partizan »Tomo« je kasneje postal diverzant v Prešernovi brigadi in obveščevalni oficir v enotah IX. korpusa. Sodeloval je v raznih diverzantskih akcijah enot IX. korpusa na Gorenjskem in Primorskem. Leta 1944 je bil v skupini, ki je v idrijskem rudniku živega srebra minirala pet črpalk. Istega leta se je s tovariši odpravil v Postojnsko jamo, kjer so zažgali

veliko skladišče bencina. Kot diverzant in obveščevalec 31. diviziji se je večkrat pridružil enotam in sodeloval v številnih bojih. Padel je oktobra 1944, ko je jurišal z borci Prešernove brigade na bunkerje na Praprotnem v Selški dolini.

Po vojni so mu na mestu, kjer je padel, postavili spomenik. Ko so na Poljskem zvedeli za njegova junaštva med jugoslovanskimi partizani, so ga proglasili za narodnega heroja.

Prednja zgodba je malce čudna, predvsem pa me čudi, da je bil celo obveščevalni oficir, saj domnevam, da ni mogel solidno poznati razmer med slovenskim partizani, pa tudi krajevnih prilik ni mogel dodobra spoznati. Tudi pot med slovenske partizane je malce čudna. No, najbolj pa me čudi, da ga nikakor nisem mogel najti med poljskimi narodnimi heroji. Morda je kriv tudi nepravi priimek?

Arhivi vojaško-obveščevalnih služb skrivajo še mnogo podobne primere. Iz navedenih primerov, zlasti pa še poročnika Mihajla, se glede sorazmernosti uspeha in žrtev represalij upravičeno zastavlja vprašanje, ali so tujci (tuji agenti, obveščevalci in diverzanti) primerni uporniki (partizani)?

Odgovor je seveda negativen! Italijanski pregovor pravi: »Moglie e buoi, dagli paesi tuoi«. (Ženo in živino iz tvojih krajev). To velja tudi za tujce, saj se dejansko ne bodo borili za naše, temveč neke svoje in splošne interese, pa tudi sebične, da bi tako zadovoljili nekakšne svoje ambicije, osebno sovraštvo, maščevalnost in podobno.

Poseben problem so predstavljali obveščevalni vdori zahodnih obveščevalnih služb v enote prekomorskih enot (5 pehotnih brigad in ostalih enot), v katerih je bilo 27.000 Primorcev in Istrianov, ki so po kapitulaciji Italije iz južne Italije, Afrike in Velike Britanije pripeljani na bojišča Jugoslavije ...